

AUSTRALIAN SIIRTO- LAISUUDEN TUT- KIMUS

Olavi Koivukangas, Ph.D.
Siirtolaisuusinstituutin johtaja

Suomalaisia on asunut Australiassa jo 1800-luvun puolivälistä lähtien. Verrattuna laajaan Amerikan siirtolaisuuteen Australian suomalaisten lukumäärä on ollut pieni – vain 1000-2000 henkeä aina 1950-luvun lopulle, jolloin Australian valtio alkoi maksaa matka-avustusta myös suomalaisille siirtolaisille. Tällä hetkellä Australian suomalaisten lukumäärä on noin 14 000.

Minulla oli tilaisuus tutustua ensimmäisen kerran Australian suomalaisiin jo v. 1969-72 opiskellessani Australian National Universityssä Canberrassa. Tämän toisen matkani tarkoituksena oli kerätä lisää tietoja Australian suomalaisten historiaa käsittelevää tutkimustani varten, mikä liittyy osana pohjoismaiseen Australian siirtolaisuuden tutkimusprojektiin yhteistyössä Ruotsin Växjössä olevan Emigrantinstitutetin kanssa. Projekti on saanut kenttätyövaihetta varten varoja Pohjoismaiden Kulttuurirahastolta Kööpenhaminasta. Matkani toisena tarkoituksena oli luoda yhteyksiä Australian yliopistoihin, tutkimuslaitoksiin, arkistoihin jne. yhteistyön kehit-

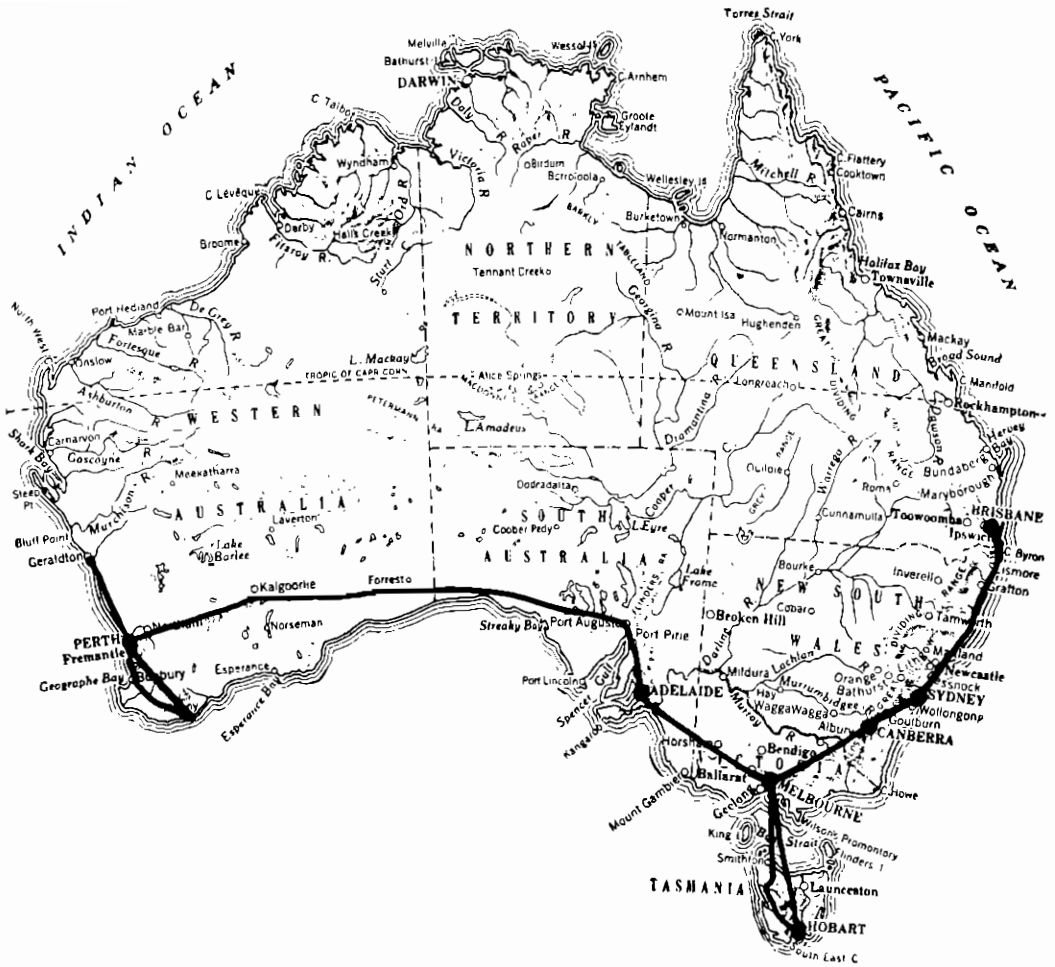
tämiseksi siirtolaistutkimuksen alalle. Kolmanneksi pyrin selvittämään suomen kielen opetuksen mahdollisuuksia Australian yliopistoissa ja muissa oppilaitoksissa. Tämähän on tärkeä asia myös siirtolaisten ja heidän lastensa kannalta. Matkani tapahtui 7.2.-30.4.1981 välisenä aikana.

Tutkimusaineiston keruu

Australian suomalaisten historiaan liittyvä tutkimusaineiston keruu jakaantui arkistotyöskentelyyn ja siirtolaisten haastatteluihin.

Johtuen Australian suuruudesta arkistot ovat usein erilaisia osavaltioittain. Keskeinen arkisto on State Archives, jonka lisäksi liittovaltiolla on omat arkistonsa osavaltioissa sekä erityisesti pääkaupungissa Canberrassa. Lisäksi on eräitä institutionaalisia arkistoja kuten seurakunnilla, sanomalehdillä, Suomi-Seuroilla jne.

Matkareittini mukaisesti aloitin työskentelyn Queenslandin valtionarkistossa tutkimalla matkustajaluetteloa, kansalaistumisasiakirjo-

Matkani, joka alkoi Brisbanesta Queenslandista ja päättyi Perthiin Länsi-Australiaan, kulki kaikkien kuuden osavaltion kautta ja pituutta sille kertyi useita tuhansia kilometrejä. Erityisen mielenkiintoisia osuuksia olivat ajo Tasmanian saaren halki, junamatka Nullarborin erämaan halki Adelaidesta Perthiin sekä vierailu Geraldtonin suomalaisten kalastajien luona.

The journey which began from Brisbane, Queensland, and ended in Perth, Western Australia, went via all the Australian states covering thousands of kilometers. Especially interesting were a drive through the island of Tasmania and a train travel across the Nullarbor Desert from Adelaide to Perth as well as a visit to Finnish fishermen outside the town of Geraldton.

ja, maansaantianomuksia sekä vaaliluetteloita. Periaatteessa aineisto on samantapaista kaikissa osavaltioissa. Brisbanessa yritin erityisesti löytää tietoja Matti Kurikan kannattajien vuosisadan vaihteessa Nambouriin perustamasta yhdyskunnasta sekä Inghamin lähellä asuneesta varakkaasta suomalaisesta farmarista J.F. Sjöroosista.

Brisbanen yksityisistä arkistoista tärkein oli paikallisen luterilaisen seurakunnan hallussa oleva v. 1916 Australiassa toimintansa aloittaneen Suomalaisen Merimieslähetyseuran arkisto. Paikallisten Suomi-Seurojen arkistot ajalta ennen toista maailmansotaa minulla on tutkittuna tai mikrofilmattuna jo edellisen Australian matkani ajoilta. Kirjastoista hyödyllisin oli Queenslandin yliopiston kirjasto.

Sydneyssä en käyttänyt paljoakaan aikaa arkistotyöskentelyyn lähinnä siksi, että James L. Sanderson, eläkkeellä oleva virkamies ja ruotsalaisen siirtolaisen jälkeläinen, kerää tietoja skandinaaveista Uudessa Etelä-Walesissa ja hän kerää samalla tiedot myös suomalaisista henkilöistä.

Canberrassa olevat australialaiset arkistot, samoin kuin Suomen suurlähetystön arkiston olen tutkinut aikaisemmin. Kuitenkin olin pari päivää liittovaltion arkistossa; työskentelyä tosin vaikeutti hieman se, että arkisto oli parhaillaan muuttamassa uusiin tiloihin.

Melbournen arkistoista etsin erityisesti tietoa laivasta karanneista merimiehistä. Sen sijaan matkustajaluetteloiden läpikäynti oli liian suuritöistä ja toivon, että paikalliset tutkijat voisivat kerätä tiedot pohjoismaisista henkilöistä ja samalla myös suomalaisista. Melbournen yliopistossa olevat Dr John S. Martin ja Mr Mark Gardner keräävätkin jo aineistoa ainakin ruotsalaisista.

En ollut käynyt aikaisemmin Tasmaniassa, jossa suomalaisia on asunut jo runsaan sadan vuoden ajan. Erityisesti yritin löytää tietoja kolmesta Erickson-nimisestä turkulaisveljek-

sestä, joista ensimmäinen, Stefanus Karlsson saapui tälle omenasaarelle jo v. 1875. Hän oli yksi rikkaan Mt. Lyellin kaivoksen löytäjästä. Jonkin verran löysinkin heistä ja muista suomalaisista tietoja Tasmanian vationarkistosta Hobartista sekä Queenstownin ja Zeehanin museoista.

Etelä-Australian pääkaupungista Adeleidesta löytyi tietoja sekä osavaltion ja liittovaltion arkistoista. Myös Australian luterilaisen kirkon arkistossa oli hieman suomalaisia käsittelevää aineistoa.

Länsi-Australiassa tärkeimmät arkistolähteet olivat Battye Libraryn yhteydessä olevassa valtionearkistossa. Myös väestökirjanpidosta huolehtivan viraston kuolintodistuksista löytyi muutamia suomalaisia, mutta tietojen etsiminen oli hyvin suuritöistä. Erityisesti yritin löytää tietoja eräästä suomalaisesta kullankaivajasta, joka tunnetaan vain nimellä Russian Jack, sillä hänen oikeaa nimeään ei tiedetä. Hän on saanut paikkansa Länsi-Australian historiassa toverillisuutensa ja avuliaisuutensa ansioista. Pienemmistä arkistoista mainittakoon Manjimupin presbyterisen seurakunnan arkisto. Tähän seurakuntaan kuului varakas suomalainen omenanviljelijä Joseph Johnson - alkujaan Jooseppi Herroren Kälviältä.

Yleispiirteinä arkistotutkimuksista on vaikeus löytää tietoja pienestä suomalaisryhmästä hyvin laajoista lähdesarjoista. Satojatuhansia - jopa miljoonia - ihmisiä käsittäviä matkustajaluetteloita on mahdoton käydä läpi. Sen sijaan jos oli tiedossa henkilöiden nimiä, työ helpottui huomattavasti. Käynti näissä kaikissa arkistoissa oli välttämätön myös siksi, että tutkija voisi varmistua siitä, ettei mitään olennaisia lähteitä ole jäänyt pois. Arkistojen ja kirjastojen henkilökunta oli erittäin pätevää ja avuliasta väkeä ja tarvittaessa heidän puoleensa voi kääntyä mahdollisten lisätietojen saamiseksi. Kuinka paljon arkistolähteitä tuli matkalla kerättyä, on vaikea arvioida, sillä osa aineistosta on vielä kopioitavana tai mikrofilmattavana.

Haastattelut

Arkistotukimusten ohella, varsinkin iltaisin ja viikonloppuisin, pyrin haastattelemaan vanhoja siirtolaisia. Suullisella perimätiedolla voi päästä hyvinkin kauas taaksepäin. Esim. Nambourissa Queenslandissa asuva Mrs Hilma Weston os. Andersson oli ollut 1 1/2 vuo-

aan haastatteluja on 7 kaksipuolista nauhaa yhteensä n. 30 tuntia. Lisäksi sain lahjoitukseksi eräitä nauhoja ja kasetteja, joihin oli mm. haastateltu vanhoja suomalaisia. Johtuen Australian pitkistä etäisyyksistä jouduin joskus turvautumaan puhelinkeskusteluihin tai pyytämään siirtolaista lähettämään elämäkerralliset tietonsa minulle postitse.

Miss Josephine Bleakley, Sydney. Hänen Raumalta kotoisin ollut isoisänsä Fredrik Doepel saapui Australiaan 1870-luvulta ja oli tunnettu laivanrakentaja ja liikemies Bellinger-joella Uudessa Etelä-Walesissa.

tias tullessaan vanhempiensa mukana Nambourin sosialistiyhteiskuntaan vuosisadan vaihteessa. Tietojen lisäksi hän lahjoitti arvokkaita valokuvia, kirjoja, jopa äitinsä vanhan matka-arkun Siirtolaisuusinstituutin kokoelmiin. Myös Nestori Karhulan leski Kerttu Karhula oli tärkeä haastateltava muiden vanhojen siirtolaisten ohella. Paitsi vanhoja siirtolaisia tai heidän jälkeläisiään haastateltiin myös nuorempia siirtolaisia pitäen mielessä erityisesti tulevan siirtolaisten kielen tutkimuksen tarpeita. Haastattelut tapahtuivat yleensä suomeksi tai englanniksi. Kaikki-

Haastattelujen yhteydessä keräsin myös vanhoja valokuvia lähes 1000 kpl sekä suuren määrän henkilökohtaisia asiakirjoja ja papereja. Myös useita esineitä lahjoitettiin Siirtolaisuusinstituutin tulevaa Australian siirtolaisuuden näyttelyä varten. Useimmat näistä esineistä ovat vielä matkalla Australiasta Suomeen.

Vierailut yliopistoissa ja Suomi-Seuroissa

Matkani toisena tarkoituksena oli luoda yhteyksiä Australian yliopistoihin ja tutkimus-

Aino ja Kalevi Havukainen ovat muutamia vuosia sitten hankkineet oman tilan läheitä Tumutia Uudessa Etelä-Walesissa.

keskuksiin. Matkalle lähtiessäni olin varautunut pitämään esitelmää sekä yliopistoissa että paikallisissa suomalaisyhteisöissä.

Pidin luennot pohjoismaalaisesta Australian siirtolaisuudesta Sydneyn Yliopistossa, Golburnin Collegessa, Monash Yliopistossa Melbourneissa. Australian National Universityssä

Canberrassa olin vierailevana tutkijana parin viikon ajan sekä pidin myös seminaarin suomalaisesta siirtolaistutkimuksesta ja omasta työstäni. Australialaiset ovat kiinnostuneita siirtolaistutkimuksesta ja luentoja olisi ollut mahdollisuus pitää enemmänkin, mutta tämä olisi vienyt huomattavan osan ajasta sekä vaatinut ennakkojärjestelyitä.

Canberran Suomi Seuran 1970-luvun alussa rakentama toimitalo

Suomi-Seurojen tai muiden yhteisöjen tilaisuuksissa kerroin Australian suomalaisten historiasta sekä näytin diakuvia. Tällaisia tilaisuuksia järjestettiin Brisbanessa, Sydneyssä, Canberrassa ja Melbournessa eli siis tärkeimmissä suomalaiskeskuksissa. Nämä tilaisuudet olivat hyödyllisiä myös siksi, että niiden yhteydessä tapasin myös sopivia haastateltavia henkilöitä.

Paikallinen suomalainen radio haastatteli minua Brisbanessa, Sydneyssä, Canberrassa ja Melbournessa. Canberrassa koko maan kattava etninen radio teki ohjelman sekä englanniksi että suomeksi. Australiassa ilmestyvät suomalaiset lehdet "Finlandia News" ja "Suomi" informoivat myös matkastani. Tämä osaltaan auttoi matkan onnistumista monin tavoin. Myös "Canberra Times" ja Horbartissa ilmestyvä "Mercury" tekivät haastattelun matkastani.

Suomen kielen opetus Australiassa

Opetusministeriön alainen Ulkomaanlehtori- ja kielikurssiasiaain neuvottelukunta oli pyy-

tänyt minua tutkimaan mahdollisuuksia suomen kielen opetuksen aloittamiseksi jossakin Australian yliopistossa. Tämä tehtävä osoittautui mielenkiintoiseksi, vaikkakin työllääksi, ja koska olen toimeksiantajalleni tehnyt erillisen muistion, totean vain lyhyesti, että Macquarien yliopistossa Sydneyssä, Australian Kansallisessa Yliopistossa Canberrassa sekä Melbournen yliopistossa tunnetaan mielenkiintoa asiaa kohtaan ja ollaan valmiita jatkoneuvotteluihin.

Matkan tulokset

Matkan arvokkain anti oli luonnollisesti Australian suomalaisia käsittelevän tietoaineiston lisääntyminen sekä tässä yhteydessä syntyneet henkilökohtaiset kontaktit arkistoihin ja kirjastoihin. Erityisen tärkeänä pidän aikaisempien yhteyksieni uudistamista ja uusien luomista australialaisiin yliopistoihin ja tutkimuskeskuksiin. Käytännössä tämä tulee ilmenemään tutkimusaineiston ja julkaisujen vaihtona sekä henkilökohtaisina vierailuina. Minulla oli myös tilaisuus tavata Australian keskeisiä, siirtolais- ja monikulttuuriviran-

Noin 10 suomalaista saa tänäkin päivänä toimeentulonsa ravun pyytäjinä Geraldtonissa Länsi-Australiassa.

omaisia, mm. siirtolaisministeriön kansliapäällikön John Menaduen ja entisen siirtolaisministerin Al Grasbyn, joka toimii Community Relations toimiston päällikkönä. Koska olen siirtolaisasiain neuvottelukunnan jäsen pyrin perehtymään myös Australian tämän hetkiseen siirtolaispolitiikkaan. Rohkenen myös uskoa, että käynnilläni oli merkitystä Australian suomalaisille, erityisesti siksi, että he tietävät Suomessa oltavan kiinnostuneita heistä ja heidän historiastaan. Totesin myös Australian suomalaisten keskuudessa esiintyvän melkoisesti halua palata takaisin Suomeen. Tässä yhteydessä on ehkä syytä myös mainita, että Australiassa minua pyydettiin kirjoittamaan The Australian Encyclopediaan luku Australian suomalaisista. Henkilökohtaisesti olen kiitollinen siitä, että olen saanut tehdä näin laajan ja monipuolisesti kehittävän matkan eteläiselle pallonpuoliskolle, eli kuten englantilaiset tapaavat sanoa: "Travel is education".

Matkani liittyy osana pohjoismaisen Australian siirtolaisuuden tutkimusprojektiin. Ensi kesänä matkustaa Australiaan kielentutkija, lehtori Ivo Holmqvist ja syksyllä kansatieteilijä tohtori Allan T. Nilson. Tämän jälkeen ensi vuoden alkupuolella on tarkoitus pitää Turussa Australian siirtolaisuuden seminaari, johon osallistuisi tutkijoita myös Australiasta. Sen yhteydessä on tarkoitus avata pieni Suomen Australian siirtolaisuutta kuvaava

näyttely. Mainittakoon kuitenkin, että yksityisiä vierailijoita on tulossa tätä ennenkin. Näistä tärkein on prof. R.T. Appleyard Länsi-Australian yliopistosta Perthistä. Hän tulee Pohjoismaihin luentomatkalle lokakuussa 1981, ja olisi valmis pitämään luentoja Suomessa muuallakin kuin Turussa.

Tulosten puolelle on kirjattava vielä matkani aikana ottamani n. 300 valokuvaa sekä 24 minuutin single 8 filmi. Näitä voitaneen hyödyntää myöhemmin eri tavoin mm. esitelmien yhteydessä.

Lopuksi

Haluaisin esittää parhaat kiitokset Pohjoismaiden Kulttuurirahastolle ja Siirtolaisuusinstituutille sekä edelleen opetusministeriölle siitä, että matkan taloudellinen puoli järjestyi. Australian suomalaisille kiitos siitä, että he monin tavoin olivat avuksi matkani eri vaiheissa. Volvo Oy ansaitsee kiitoksen pohjoismaisen projektimme käyttöön antamastaan autosta. Koska en ollut pitkään yhdessä paikassa, käytin tätä ystävällistä tarjousta vain Brisbanessa sekä Sydneyssä ja Canberrassa. Pohjoismainen Australian siirtolaisuuden tutkimusprojekti on hyvä esimerkki yli pitkienkin välimatkojen ulottuvasta kansainvälisestä yhteistyöstä. Yhdelle tutkijalle - jopa yhdelle maalle - kenttä olisi aivan liian laaja.

Scandinavian emigration to Australia A Research Project

In 1969-72, I studied for three years in the Department of Demography at the Australian National University. This year I had an opportunity to visit Australia a second time.

The aim of this visit which lasted from February 7 to April 30, was, first to collect more material for a study of the Finns in Australia; second, to promote cooperation with Australian universities, archives, libraries, etc. in the field of migration research; and, third, to study the possibilities of teaching the Finnish language in an Australian university. The research project, which is supported financially by the Nordic Council in Copenhagen, is being carried in cooperation with the Emigrant Institute in Vaxjo, Sweden.

I started in Brisbane, working mainly in the Queensland State Archives. In addition, old Finnish settlers were interviewed using tape recorders. A special visit was made to Nambour, some 100 km north of Brisbane, to obtain information about a turn-of-the-century Finnish utopian socialist. From Brisbane, the journey continued to Sydney, where the representative of the project is Mr. James L. Sanderson, a retired civil servant and second-generation Swede, who is interested in the history of the Scandinavians in Australia. In Canberra, I spent a couple of weeks and gave a seminar as a visiting fellow on Scandinavian immigration to Australia. I also had an opportunity to meet officials of the Department of Immigration and Ethnic Affairs and learn about Australian immigration policy, which is under review at the moment. In Melbourne, I found the contacts with local universities very useful in addition to archives and interviews. I also made a short trip to the Ballarat Gold Museum located about 100 km west of Melbourne. As I had not been in Tasmania before, I went to

Hobart, Queenstown and Zeehan to seek information about the early Finns there. Then I flew to Adelaide, where I took a train over the Nullarbor desert to Perth. In Western Australia, the most interesting place to visit was a Finnish fishing community in Geraldton. In addition to the archival material, 30 hours interviews were made, and about 1000 old photographs, as well as manuscripts, personal documents and books collected. Even a number of objects for display at a future exhibition were donated.

I visited all the major universities in Australia and gave lectures at the University of Sydney, the Australian National University in Canberra, the Monash University in Melbourne, and the Goldburn College. I found the Australians actively interested in the subject of Scandinavian immigration to Australia. I also visited a number of Finnish ethnic clubs and congregations and gave a lecture, illustrated with slides, in Brisbane, Sydney, Canberra and Melbourne. I was interviewed by the Finnish or Australian ethnic radio in Brisbane, Sydney, Canberra and Melbourne. "The Finlandia News" and "The Suomi" papers published reports about my journey and I was interviewed by a couple of Australian newspapers. I was also asked to write an article for the Australian Encyclopedia about the Finns in Australia.

On the whole, my journey to Australia proved useful. This summer, the university lecturer Ivo Holmqvist, of Gränna, Sweden, and later in the year, Dr. Allan T. Nilson, Gothenburg, will travel to Australia. Next year, after the field work, we plan to hold a seminar in Turku with some participants also from Australia.

Finally, I would like to thank all the organizations and individuals in Finland, Sweden and Australia that helped make my short visit to Australia so useful and enjoyable!